

UZASADNIENIE

Projektowana ustawa o Karcie Dużej Rodziny stanowi kompleksowe rozwiązanie prawne dotyczące uprawnień przyznawanych rodzinom wielodzietnym. Obecnie uprawnienia dla rodzin wielodzietnych uregulowane są w rządowym programie dla rodzin wielodzietnych, który został przyjęty uchwałą nr 85 Rady Ministrów z dnia 27 maja 2014 r. w sprawie ustanowienia rządowego programu dla rodzin wielodzietnych (M.P. poz. 430) oraz w akcie wykonawczym określającym sposób realizacji tego programu, tj. w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 27 maja 2014 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu dla rodzin wielodzietnych (Dz. U. poz. 755 i 836).

Projekt ustawy przewiduje przeniesienie rozwiązań funkcjonujących dotychczas na poziomie uchwały i rozporządzenia Rady Ministrów, na grunt ustawy. Wprowadzenie uregulowań w randze ustawy zagwarantuje stabilność i spójność przewidzianych rozwiązań oraz zwiększy przejrzystość przepisów prawnych. Ponadto proponowane rozwiązania przewidują doprecyzowanie obowiązujących obecnie regulacji prawnych.

Projektowana ustawa stanowi dalszą realizację celów, które przyświecały Radzie Ministrów podczas przyjmowania rządowego programu dla rodzin wielodzietnych. Jednym z elementów szeroko rozumianej polityki rodzinnej jest inicjatywa wsparcia rodzin wielodzietnych, tak ważnych dla rozwoju demograficznego Polski i promowania rozwoju takiego modelu rodzicielstwa. Oprócz bezpośredniego wsparcia rodzin, istotne jest również kreowanie pozytywnego wizerunku wielodzietności. Podejmowane działania mają na celu umacnianie oraz wspieranie funkcji rodziny wielodzietnej oraz zwiększenie szans rozwojowych i życiowych dzieci i młodzieży z tych rodzin.

Wydawana na podstawie projektowanych przepisów Karta Dużej Rodziny, zwana dalej „Kartą”, będzie (tak jak dotychczas, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 27 maja 2014 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu dla rodzin wielodzietnych) dokumentem identyfikującym członka rodziny wielodzietnej, poświadczającym jego uprawnienie polegające w szczególności na przyznaniu korzystniejszego od ogólnie obowiązującego dostępu do towarów, usług lub innych form działalności, ustalonych w trybie określonym w ustawie lub na podstawie innych przepisów.

Ustawa określa zasady przyznawania Karty, sposób przyznawania uprawnień osobom posiadającym Kartę i korzystania z tych uprawnień oraz sposób realizacji i finansowania zadań wynikających z ustawy.

Proponuje się, aby prawo do posiadania Karty, tak jak dotychczas, przysługiwało członkom rodziny wielodzietnej, za których uznaje się rodzica (rodziców) oraz jego małżonka mających na utrzymaniu co najmniej troje dzieci:

- 1) w wieku do ukończenia 18. roku życia;
- 2) w wieku do ukończenia 25. roku życia – w przypadku gdy dziecko uczy się w:
 - a) szkole – do dnia 30 września następującego po końcu roku szkolnego, w którym jest planowane ukończenie nauki,
 - b) szkole wyższej – do końca roku akademickiego, w którym jest planowane ukończenie nauki;
- 3) bez ograniczeń wiekowych – w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Pod pojęciem rodzica należy rozumieć także rodzica zastępczego (rodziców zastępczych) lub osobę (osoby) prowadzącą rodzinny dom dziecka. Natomiast zaproponowana definicja dziecka obejmuje również dziecko, nad którym rodzic sprawuje rodzinną pieczę zastępczą, oraz osobę przebywającą w dotychczasowej rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka, o której mowa w art. 37 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r. poz. 135, z późn. zm.).

Karta nadal wydawana będzie bezpłatnie na wniosek członka rodziny wielodzietnej przez wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) właściwego ze względu na miejsce zamieszkania członka rodziny wielodzietnej. Przewiduje się, że upoważniony członek rodziny wielodzietnej będzie mógł wnosić o przyznanie Karty dla pozostałych członków rodziny.

W przypadku zgubienia, kradzieży Karty lub jej utracenia w inny sposób, na wniosek członka rodziny wielodzietnej, wójt (burmistrz lub prezydent miasta) wyda duplikat Karty. Wydanie duplikatu Karty podlegać będzie opłacie w wysokości 9,21 zł. W uzasadnionych okolicznościach, w szczególności dotyczących sytuacji materialnej lub zdrowotnej rodziny wielodzietnej, wójt może, na umotywowany wniosek, zwolnić członka rodziny wielodzietnej z ponoszenia tej opłaty.

Składając wniosek trzeba będzie okazać oryginały lub odpisy dokumentów potwierdzających, że rodzina jest rodziną wielodzietną w rozumieniu ustawy.

Okazanie dokumentów przez wnioskodawcę nie będzie wymagane w przypadku, gdy wójt (burmistrz lub prezydent miasta) będzie mógł bezpłatnie we własnym zakresie uzyskać dane niezbędne do ustalenia prawa do posiadania Karty.

Wniosek o przyznanie Karty lub jej duplikatu będzie można również złożyć drogą elektroniczną – wówczas do wniosku należało będzie załączyć skany dokumentów, o których mowa powyżej.

Rodzic, który nabędzie uprawnienia do posiadania Karty, nie utraci tych uprawnień, chyba że sąd odbierze mu władzę rodzicielską lub ją ograniczy przez umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej. Utrata przez rodzica uprawnień do posiadania Karty nie nastąpi, jeżeli sąd nie odbierze mu władzy rodzicielskiej lub jej nie ograniczy przez umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej w stosunku do co najmniej trojga dzieci.

Małżonek rodzica, który nabędzie uprawnienia do posiadania Karty, nie utraci tych uprawnień, chyba że rodzic zmarł, utracił uprawnienia lub małżeństwo z rodzicem zostanie unieważnione lub rozwiązane przez rozwód.

Dziecko zachowa uprawnienia do posiadania Karty pomimo zmniejszenia liczby dzieci wchodzących w skład rodziny wielodzietnej do ukończenia wieku uprawniającego do korzystania ze szczególnych uprawnień przyznanych na podstawie ustawy. Ponadto, w przypadku, gdy pełnoletnie dziecko będzie kontynuować naukę w szkole lub szkole wyższej, uprawnienia do posiadania Karty będą przysługiwać odpowiednio do dnia 30 września następującego po końcu roku szkolnego, w którym jest planowane ukończenie nauki w danej placówce, lub do końca roku akademickiego, w którym jest planowane ukończenie nauki w danej placówce. W obu wskazanych przypadkach, uprawnienie do posiadania Karty nie będzie jednak przysługiwać dłużej niż do ukończenia przez dziecko 25. roku życia.

Natomiast w przypadku, gdy rodzicowi posiadającemu Kartę, urodzi się dziecko lub rodzic ten przyjmie dziecko w ramach rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka, dziecko to nabędzie prawo do posiadania Karty, bez względu na to, czy pozostałe dzieci z danej rodziny wielodzietnej są nadal uprawnione do posiadania Karty. W takim przypadku wystarczy, że uprawnienie to będzie przysługiwać jednemu z rodziców.

Wystąpienie zmian mających wpływ na uprawnienie do posiadania Karty po stronie jednego z członków rodziny wielodzietnej po złożeniu wniosku, a przed wydaniem Karty, nie będzie miało wpływu na uprawnienie pozostałych członków rodziny wielodzietnej do posiadania Karty, którzy nadal spełniać będą przesłanki określone w ustawie.

Rodzicom oraz małżonkowi rodzica Karta będzie wydawana na czas nieokreślony. W przypadku dzieci należy wziąć pod uwagę ograniczenia wiekowe, kontynuowanie nauki lub konieczność posiadania przez nie określonego stopnia niepełnosprawności. Zatem Karta

będzie wydawana w przypadku dziecka:

- 1) małoletniego – do ukończenia 18. roku życia;
- 2) pełnoletniego – odpowiednio do dnia 30 września następującego po końcu roku szkolnego, w którym jest planowane ukończenie nauki w danej placówce, lub do końca roku akademickiego, w którym jest planowane ukończenie nauki w danej placówce, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25. roku życia;
- 3) legitymującego się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności, w wieku powyżej 18. roku życia – na okres ważności orzeczenia;
- 4) umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej – na czas umieszczenia w danej rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka;
- 5) pozostającego w dotychczasowej rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka na zasadach określonych w art. 37 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej – odpowiednio do dnia 30 września następującego po końcu roku szkolnego, w którym jest planowane ukończenie nauki w danej placówce, lub do końca roku akademickiego, w którym jest planowane ukończenie nauki w danej placówce, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25. roku życia.

Po upływie wyżej wskazanych terminów członek rodziny wielodzietnej będzie mógł wystąpić ponownie z wnioskiem o przyznanie Karty, pod warunkiem, że będzie spełniał warunki uprawniające do posiadania Karty.

Jeżeli w gminie, powiecie lub województwie został wprowadzony samorządowy program przyznający uprawnienia rodzinom wielodzietnym, jednostki te mogą wykorzystać Kartę, jako dokument potwierdzający uprawnienie do korzystania z wprowadzonych samorządowych uprawnień dla rodzin wielodzietnych.

Minister właściwy do spraw rodziny jest odpowiedzialny za zapewnienie produkcji blankietów Kart, personalizacji blankietów Kart, dystrybucji Kart oraz za zapewnienie systemu teleinformatycznego, za pomocą którego wykonywane są czynności związane z realizacją ustawy. Minister dokona wyboru podmiotu odpowiedzialnego za zapewnienie produkcji blankietów Kart, personalizacji blankietów Kart oraz dystrybucji Kart, a także będzie mógł dokonać wyboru podmiotu odpowiedzialnego za zapewnienie systemu teleinformatycznego. Zapewniony system teleinformatyczny ma służyć realizacji ustawy przez wójta (burmistrza lub prezydenta miasta). Na początkowym etapie system

teleinformatyczny będzie dostarczany przez podmiot, który zapewnić będzie produkcję blankietów Kart, personalizację blankietów Kart oraz dystrybucję Kart. Natomiast od 1 stycznia 2016 r. system teleinformatyczny zapewni minister właściwy do spraw rodziny w ramach projektu wytworzonego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego - projekt pt. System ulg i bonifikat skierowanych do rodzin wielodzietnych, certyfikowany spersonalizowaną, bezpieczną Kartą Dużej Rodziny.

Na członka rodziny wielodzietnej został nałożony obowiązek niezwłocznego powiadomienia wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) o wystąpieniu zmian mających wpływ na uprawnienie do posiadania Karty. O obowiązku tym beneficjent Karty zostanie poinformowany przez wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) w momencie wydawania Karty.

W przypadku stwierdzenia utraty uprawnień lub przyznania Karty z naruszeniem przepisów ustawy – Karta podlegać będzie zwrotowi. Wprowadzono również przepisy stanowiące o unieważnieniu Kart w określonych przypadkach.

Przyznanie rodzinom uprawnień przez podmioty inne niż instytucje zgłoszone przez właściwych ministrów będzie następowało na podstawie umów zawieranych z ministrem właściwym do spraw rodziny. Minister właściwy do spraw rodziny będzie mógł zawrzeć z wojewodami porozumienia w sprawie zawierania umów, a także zlecić, w drodze konkursu ofert, o którym mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2014 r. poz. 1118, 1138 i 1146), zawieranie umów organizacjom pozarządowym prowadzącym przez okres co najmniej 3 lat działalność na rzecz rodzin wielodzietnych, mającym co najmniej jedną terenową jednostkę organizacyjną w każdym województwie. Koszty związane z zawieraniem umów finansowane będą z budżetu państwa.

Każdy podmiot, który przyzna rodzinom wielodzietnym uprawnienia będzie miał prawo do posługiwania się znakiem „Tu honorujemy Kartę Dużej Rodziny”. Znak ten będzie mógł być wykorzystywany w szczególności w materiałach reklamowych lub informacyjnych.

Realizacja ustawy przez gminę jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej. Koszty związane z realizacją zadania przez ministra właściwego do spraw rodziny będą finansowane z budżetu państwa poprzez zwiększenie limitu wydatków części 63-Rodzina w ustawie budżetowej.

Uprawnienia, które zostaną przyznane rodzinom wielodzietnym przez instytucje

podległe właściwym ministrom, będą finansowane z budżetów tych instytucji lub budżetów dysponentów właściwych części budżetowych.

Projektowana ustawa przewiduje, że sprawy związane ze sposobem unieważnienia Karty oraz wzory Karty, wniosku o przyznanie Karty lub jej duplikatu, znaku „Tu honorujemy Kartę Dużej Rodziny” i logo rodziny wielodzietnej określone zostaną w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw rodziny.

Projektowana ustawa przewiduje także – mające na celu przyznanie uprawnień rodzinom wielodzietnym – zmiany w następujących ustawach:

- 1) w ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2012 r. poz. 361, z późn. zm.) – zwolnienie od podatku dochodowego od osób fizycznych członków rodziny wielodzietnej z opłaty za przyznanie duplikatu Karty,
- 2) w ustawie z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. z 2012 r. poz. 1138 oraz z 2013 r. poz. 1421 i 1650) – uprawnienie rodziców lub małżonków rodziców do:
 - ulgi 37% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego w pociągach osobowych, pospiesznych i ekspresowych, na podstawie biletów jednorazowych,
 - ulgi 49% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego w pociągach osobowych i pospiesznych, na podstawie imiennych biletów miesięcznych;
- 3) w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627, z późn. zm.) – zwolnienie członków rodziny wielodzietnej posiadających Kartę z opłaty za wstęp do parku narodowego lub na niektóre jego obszary;
- 4) w ustawie z dnia 13 lipca 2006 r. o dokumentach paszportowych (Dz. U. z 2013 r. poz. 268 i 1038) – uprawnienie do ulgi w opłacie paszportowej w wysokości:
 - 75 % w przypadku dzieci,
 - 50% w przypadku rodziców i małżonków rodziców;
- 5) w ustawie z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. z 2012 r. poz. 1282, z późn. zm.) – zwolnienie z opłaty skarbowej za wydanie odpisów skróconych aktów stanu cywilnego w sprawach dotyczących Karty oraz zwolnienie z opłaty skarbowej za wydanie innych zaświadczeń w sprawach dotyczących Karty.

Wydane na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 maja 2014 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu dla rodzin wielodzietnych Karty Dużej Rodziny zachowają ważność do końca okresu na który zostały przyznane, o ile osoba, której Karta Dużej Rodziny została przyznana, spełnia warunki określone w przepisach dotychczasowych.

Umowy zawarte z podmiotami innymi niż instytucje zgłoszone przez właściwych ministrów w ramach rządowego programu dla rodzin wielodzietnych staną się umowami w rozumieniu ustawy i zachowają ważność do czasu ich wygaśnięcia lub rozwiązania, nie dłużej jednak niż przez okres 2 lat od dnia wejścia w życie ustawy.

Uprawnienia przyznane przez instytucje zgłoszone przez właściwych ministrów w ramach rządowego programu dla rodzin wielodzietnych staną się uprawnieniami przyznanymi na podstawie ustawy.

Ważność zachowa także, do czasu wygaśnięcia lub rozwiązania, umowa zawarta na podstawie ww. rozporządzenia, z podmiotem odpowiedzialnym za produkcję blankietów Karty Dużej Rodziny, personalizację tych Kart, ich dystrybucję oraz zapewnienie systemu teleinformatycznego, za pomocą którego są wykonywane czynności związane z realizacją rządowego programu dla rodzin wielodzietnych.

Przewiduje się, że ustawa wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2015 r.

Problematyka regulowana w ustawie jest zgodna z przepisami prawa Unii Europejskiej i nie podlega obowiązkowi przedstawienia właściwym instytucjom i organom Unii Europejskiej.

Projekt ustawy nie podlega procedurze notyfikacji aktów prawnych, określonej w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597), gdyż nie zawiera przepisów technicznych.

Projekt ustawy został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. - Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. poz. 979) oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.).

